

یادداشت

حمید قزوینی

پژوهشگر

درباره سید مرتضی مستجابی و مسئولیت اجتماعی

مسئولیت اجتماعی را چهارچوبی اخلاقی تعریف می‌کنند که براساس آن افراد خود را در قبال جامعه مسئول می‌دانند. زندگی سید مرتضی مستجابی (۱۴۰۲-۱۳۰۲) روحانی سرشناس اصفهانی که بیشتر عمر خود را در فعالیتهای اجتماعی و خدماتی گذراند، نمونه‌ی بارز مسئولیت‌پذیری اجتماعی است. ساخت و تجهیز درمانگاه‌های خیریه، کمک به بی‌خانمان‌ها، آزادی زندانیان و حمایت از خانواده‌های آنان یا تأسیس مراکز فرهنگی از کوشش‌های او بود.

از نگاه مرحوم مستجابی، خدمت به خلق و دستگیری از مردم برپسباری از امور تقدیم داشت. در خانه‌ی او به روی همه باز بود و به اندازه توان در رفع نیازهای مردم می‌کوشید. خانه‌اش محل رفت‌وآمد همه جریان‌های مراکز فرهنگی و کوشش‌های او بود.

دایره ارتباطی او به وسعت گرایش‌های موجود در جامعه بود. هر کس مشکلی داشت به سراغ او می‌آمد. تماس با مسئولان یا نوشتن نامه به آنها برای حل مشکل مردم را به راحتی انجام می‌داد و پناه مردم بود. این روحیه را از اجدادش در خاندان صدر و آن بخش از سنت حوزه به ارث برده بود که روحانیت را ملجأ مردم می‌دانستند، نگاهی که خود را در قبال مشکلات مردم مسئول می‌دانند.

خانه پدری و خانه خودش را به ساخت درمانگاه خیریه‌ای به نام امام موسی صدر اختصاص داد و سال‌های آخر عمر اجازه نشین بود. پدرش از اولین افرادی بود که به رغم مخالفت برخی محافل مذهبی، مدرسه ابتدایی تأسیس و مدتی مدرسه را در خانه خود اداره کرد. تجربه‌های سیاسی و اجتماعی و سفر به کشورها و ارتباط با طبقات گوناگون او را به این بینش رساند که به تحولات جامعه واکنش شتابزده نشان ندهد. تغییرات فرهنگی و اجتماعی را تشخیص می‌داد و از این هوش و درایت برخوردار بود که در آنچه تخصص ندارد، اظهار نظر نکند.

با آنکه دلبسته اسلام سنتی و هویت‌گرا بود، اما متوقف در مناسک و ظاهر نماند. به نحوه اجتهاد و شیوه رفتار بخشی از روحانیت با مردم و عدم توجه آنان به اقتضائات اجتماعی نقد داشت. التزامی به آداب تکلف‌آفرین نداشت. حضورش در مبارزات نهضت ملی نفت، اولاً ناشی از مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ثانیاً تعلق عاطفی به آیت‌الله کاشانی بود. از آیت‌الله کاشانی با علاقه‌ی ماندنی شجاع، اهل سخاوت و مرمدمدار یاد می‌کرد. از اخلاص و تدین نواب صفوی هم تعجید می‌کرد اما عضو فدائیان اسلام نشده بود.

یادداشت

علیرضا خامساریان

روزنامه‌نگار

مرگ دانشجوی دانشگاه تهران و فضای بی‌دفاع شهری

قتل دانشجوی دانشگاه تهران مرحوم امیرمحمد خالقی درمان، باعث شد بار دیگر موضوع ناامنی در فضای شهری مورد توجه قرار بگیرد. برای اولین بار نیست که این حادثه تلخ در کشور ما بویژه مرکز کشور اتفاق می‌افتد، اما از آنجا که این بار مقتول نخبه دانشجویی بود، این حادثه بیشتر مورد توجه افکار عمومی قرار گرفت.

آنچه به نظر می‌رسد در موضوع قتل مرحوم خالقی باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد مسأله فضای بی‌دفاع شهری است. عوامل متعددی می‌تواند در وقوع و گسترش خسونت مؤثر باشد. یکی از این عوامل فضاهای بی‌دفاع شهری یا جرم‌خیز است. فضاهای بی‌دفاع یا جرم‌خیز دارای ویژگی‌های بسیاری هستند که در دو دسته فیزیکی و اجتماعی قابل تفکیک بوده، سبب مستعد شدن فضاها برای وقوع خسونت می‌شوند. از دیدگاه طراحان شهری و معماران، ویژگی‌های فیزیکی و از دیدگاه نظریه پردازان جامعه‌شناسی و روان‌شناسی، ویژگی‌های اجتماعی بیش از دیگر عوامل در مستعد کردن فضاها برای وقوع خسونت نقش دارند.

در محل وقوع حادثه قتل مرحوم خالقی به وضوح فضای بی‌دفاع شهری قابل مشاهده است. درباره شناسایی فضاهای شهری مسئولیت بیش از همه متوجه مدیریت شهری است. به عنوان مثال مدیریت شهری و سایر نهادها باید ایجاد ملبان شهری و روشنایی را در دستور کار قرار دهند تا از خلوت بودن و جدا افتادگی این فضاها جلوگیری کنند. این اقدامات جزو تمهیدات و تلاش‌هایی است که مدیریت شهری می‌تواند یا استفاده از ظرفیت معاونت‌های خدمات شهری و اجتماعی و فرهنگی در دستور کار قرار دهد. تجربه نگارنده هنگامی که در مناطق شهری تهران مسئولیت داشت، نشان می‌دهد باید شهر را از شب‌مردگی نجات داد. به همین دلیل در دوره پیشین مدیریت شهری موضوع زیست شبانه شهر مورد توجه قرار گرفت و اقدامات قابل توجهی برای آن انجام شد. به عنوان مثال در منطقه ۲۲ تهران به دلیل پهنه وسیع منطقه و نبود روشنایی مناسب، گلابه‌های زیادی از سوی شهروندان درباره ناامنی برخی محلات منطقه مخا بره می‌شد. مدیریت شهری منطقه هم با استفاده از راهکار زیست شبانه شهر، هم فضای بی‌دفاع شهری را به فضای بی‌دفاع شهری، هم در شب تبدیل کرد و هم باعث کارآفرینی و نشاط اجتماعی شد. هر چند با ورود برخی نهادهای در آن مقطع غیرمستول، زیست شبانه شهر نتوانست تداوم یابد. به نظر می‌رسد برای جلوگیری از تکرار حادثه تلخی از جنس قتل امیرحسین خالقی، مدیریت شهری تهران باید در کام اول در شناسایی و احصای نقاط بی‌دفاع شهری اهتمام بیشتری داشته باشد و در گام بعد با ایجاد زیست شبانه شهر که می‌تواند باعث سرزندگی و کاهش بستریهای وقوع بزه شود، نشاط اجتماعی را به ارمغان بیاورد.

رهبر فرزانه انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران همایش تفسیر تسنیم:

حوزه علمیه وام‌دار آیت‌الله جوادی آملی است

بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دست‌اندرکاران برگزار همایش بین‌المللی تفسیر تسنیم که ۴ اسفند ۱۴۰۲ برگزار شده بود، صبح دیروز در محل برگزاری این همایش در قم منتشر شد.

رهبر انقلاب در این دیدار، با تجلیل از شخصیت ممتاز آیت‌الله جوادی آملی مفسر بزرگ قرآن کریم و صاحب تفسیر تسنیم، حوزه علمیه را وام‌دار مجاهدت این عالم فرزانه در ممارست بیش از ۴۰ ساله برای تحقیق و تدریس و تألیف تفسیر تسنیم دانستند و افزودند: «البته فعالیت‌های آیت‌الله جوادی آملی در زمینه علوم عقلی و نقلی و کارهای فقهی، فلسفی و عرفانی ایشان همگی مهم و درخور تقدیر

است اما هیچ کدام قابل مقایسه با کار تفسیر قرآن ایشان نیست.»
حضرت آیت‌الله خامنه‌ای تفسیر تسنیم را مایه افتخار شیعه و حوزه علمیه خواندند و در بیان برخی خصوصیات این تفسیر گفتند: «قوت تفکر عقلانی مفسر محترم، کمک زیادی به فهم قرآن کرده است. همچنین این تفسیر مشابه تفسیر المیزان اما به روزتر و با گستردگی بیشتر، سرشار از مطالب دانستنی و قابل استفاده و در واقع یک دانه‌المعارف جامع است.»
حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، تنظیم و نگارش فهرستی فنی و موضوعی برای استفاده بهینه از محتوای این تفسیر مرجع را ضروری دانستند.

رهبر انقلاب

با تجلیل از شخصیت

آیت‌الله جوادی آملی، حوزه

علمیه را وام‌دار

مجاهدات این

عالم فرزانه در

ممارست بیش

از ۴۰ ساله

برای تحقیق

و تالیف

تفسیر تسنیم

دانستند

تحقیقی و پژوهشی که در این زمینه همراه بوده‌اند، گزارشی بیان و سلام آیت‌الله جوادی آملی به رهبر انقلاب اسلامی را ابلاغ کرد.

تفسیر تسنیم، تألیف حضرت آیت‌الله جوادی آملی است که در ۸۰ جلد گردآوری و نوشته شده است. تألیف این تفسیر نتیجه ۴۰ سال تدریس و اشعار و «بحث‌روایی».

از برگزاری همایش تفسیر تسنیم و ویژگی‌ها و رویکردهای ممتاز این تفسیر از جمله رویکرد موضوعی و تقریبی و نگاه روز آن ارائه کرد.

حجت‌الاسلام والمسلمین سعید جوادی آملی رئیس مؤسسه «اسراء» نیز در این دیدار درباره شیوه نگارش و تنظیم تفسیر تسنیم و گروه‌های

مراسم رونمایی از مجموعه ۸۰ جلدی تفسیر تسنیم، اثر آیت‌الله العظمی جوادی آملی روز گذشته در مدرسه عالی دارالشفا قم برگزار شد. آیت‌الله العظمی جوادی آملی، حجت‌الاسلام محمدی گلپایگانی رئیس دفتر رهبر انقلاب اسلامی، محسن حاجی‌میرزایی رئیس دفتر رئیس جمهوری، آیت‌الله آملی لاریجانی، حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن خمینی، آیت‌الله اعرافی، سیدعباس صالحی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، آیت‌الله حسینی بوشهری و تعدادی از اعضای جامعه مدرسین و اعضای مجلس خبرگان رهبری از جمله حاضران در این مراسم بودند.

رونمایی از کتاب تفسیر تسنیم آیت‌الله جوادی آملی

مراسم رونمایی از مجموعه ۸۰ جلدی تفسیر تسنیم، اثر آیت‌الله العظمی جوادی آملی روز گذشته در مدرسه عالی دارالشفا قم برگزار شد. آیت‌الله العظمی جوادی آملی، حجت‌الاسلام محمدی گلپایگانی رئیس دفتر رهبر انقلاب اسلامی، محسن حاجی‌میرزایی رئیس دفتر رئیس جمهوری، آیت‌الله آملی لاریجانی، حجت‌الاسلام والمسلمین سید حسن خمینی، آیت‌الله اعرافی، سیدعباس صالحی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، آیت‌الله حسینی بوشهری و تعدادی از اعضای جامعه مدرسین و اعضای مجلس خبرگان رهبری از جمله حاضران در این مراسم بودند.

ابوالحسن نواب رئیس دانشگاه ادیان و مذاهب در گفت‌وگو با «ایران»:

آیت‌الله جوادی آملی همیشه در بین مردم بوده‌اند

گفت‌وگو

رزوانه رضایی پورا رهبر فرزانه انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران همایش تفسیر تسنیم، نکاتی در درباره شخصیت علمی آیت‌الله جوادی آملی و ویژگی‌های تفسیر ایشان بیان کردند. «حوزه علمیه وامدار مجاهدت این عالم فرزانه است» و «قوت تفکر عقلانی مفسر مایه افتخار حوزه و شیعه است» از نکات مورد تأکید رهبر انقلاب در این دیدار بود. برای روشن شدن ابعاد شخصیتی و جایگاه فقهی و فلسفی آیت‌الله جوادی آملی و ویژگی‌های تفسیر تسنیم، با ابوالحسن نواب رئیس دانشگاه جامع ادیان و مذاهب گفت‌وگو کردیم.

جایگاه تفسیر تسنیم در جهان تسنیم را چگونه می‌دانید؟ تا یک تفسیر نوشته و منتشر شود، به سال‌ها زمان نیاز دارد. هنگامی که ما طلبه شدیم، تفسیر «المیزان» علامه طباطبایی شهرت امروز را نداشت، چون به زبان عربی نوشته شد. بعدها هم فارسی ترجمه شد و مردم خوانند و شاگردان و علما از آن استفاده کردند. اما تفسیر تسنیم آیت‌الله جوادی آملی در این جهت، بنا بر این، این آیه مطرح است. البته شاید فرآیندی از ۲۰ ساله زمان نیاز داشته باشد.

تفسیر آیه با آنه و بحث روایی از ویژگی‌های این تفسیر شمرده شده است. این گونه تفسیر، چگونه تفسیر است؟ «القرآن میسر بعضه بعضاً» یعنی بعضی از آیات قرآن بعضی دیگر از آیات را تفسیر می‌کند. به عنوان مثال

سر همه. در یک جناح هم جای نمی‌گیرند، بلکه بالاتر از جناح‌ها هستند. برخلاف بعضی از بزرگان در حوزه، ایشان به یک جریان تعلق ندارند و متعلق به همه هستند. ایشان مورد اقبال و قبول همگان هستند. بزرگ‌تر از آن هستند که در یک جناح جای بگیرند.

چرا رهبری بخش تفکر عقلانی را در تفسیر تسنیم برجسته دیدید؟ به این دلیل که آیت‌الله جوادی آملی فیلسوف هستند. وقتی فیلسوفی مفسری می‌شود، بعد عقلانی تفسیر وی هم توفیق می‌شود. ایشان فیلسوف و بزرگ فلسفه ما هستند.

فلسفه از ایشان بزرگ‌تر نداریم. سال‌هاست که نادریم. یعنی بعد از شهادت شهید مطهری و رحلت علامه طباطبایی، در فلسفه بزرگی جوادی آملی جتری هستند بالای

رودریاستی و کتمان و پرده پوشی نیستند. اهل تشریفات و تملقات هم نیستند. رئیس جمهوری نزد ایشان برود یا یک کارگر، برای آیت‌الله جوادی آملی هیچ فرقی ندارد.

جایگاه مردمی ایشان را چگونه می‌بینید؟

جایگاه ایشان نزد مردم ویژه است، زیرا پیش از اینکه مرجع باشند، معلم مردم و مدرس مردم بودند. مانند شهید مطهری برای نوده مردم سخنرانی و با مردم رفاقت کردند. سال‌ها امام جمعه قم بودند و تا چند سال اخیر دهه محرم برای مردم آمل منبر می‌رفتند. ایشان در میان مردم بوده و هستند و از آنان جدا نبوده‌اند. کمتر کسی از بزرگان حوزه ما هست که تا این اندازه، برای مردم حرف زده باشد و حقایق دینی را برای مردم بیان و روشننگری کرده باشد.

داشتید، به سراغ روایات و متون دیگر بروید.

شما کدام ویژگی ایشان را برجسته وقابل توجه می‌دانید؟

اخلاق ایشان. آقای جوادی آملی که در تلوویزیون می‌بینید، همان است که در خانه خودشان است. همواره و در همه جا همین ادب و اخلاق را دارند. آقای جوادی آملی تا آن اندازه مادی به آداب اخلاقی و تزکیه نفس هستند. آقای جوادی به قدری مبادی آداب و مقید و اخلاقی و صمیمی هستند که دومی ندارند، آن هم درحالی که شخص ایشان بسیار ابهت دارند. خدا رحمت کند حاج احمد آقای خمینی را، می‌گفت ۴۰ سال است آقای جوادی را با این ابهت می‌شناسم. ابهت، ادب و اخلاق و ویژگی‌های اولیه ایشان است. ویژگی بعدی ایشان صراحت لہجه است. اهل

د سورة مبارکه «حمد» می‌خوانیم «صراط‌الذین انعمت علیهم». آیه دیگری از قرآن «انعمت علیهم» را تفسیر کرده است مبنی بر اینکه «وَلْيُكْمَلِ مَعَ الْذِّينِ اَنْعَمَ عَلَیْهِمْ مِنَ النَّبِیِّیْنَ وَ الصَّوْدِیْقِیْنَ وَ الشُّهَدَاءِ.» (نساء / ۶۹) قرآن کریم در این آیه می‌فرماید می‌خواهید بگویم چه کسانی را به آنان نعمت داده‌ایم؟ «صدیقین» یعنی کسانی که به صدق با خدا رسیده‌اند، «نبیین» یعنی پیامبران و شهدا. بنابراین، این آیه قرآن، آیه دیگری را تفسیر کرده است که این یعنی تفسیر آیه با آیه. یعنی وقتی می‌خواهید آیه‌ای را تفسیر کنید، ابتدا در قرآن بگردید و ببینید آیا آیه دیگری آن را تفسیر نکرده است؟ در عبارت بعد به سراغ روایات بروید. در این ابهت می‌شناسم؟

قرآن پرسید که آیا آدرس این آیه در آیات آن هست یا خیر؟ بعد از آن اگر مطلب دیگری برای تفسیر نیاز

آیت‌الله جوادی آملی

هم‌یک فیلسوف

بنام یا به

تعبیری که از

بزرگان، بزرگ

فلسفه ایران

هستند و هم

بزرگ تفسیر

حوزه علمیه

قم و در کنار

همه اینها

مرجع تقلید

هم هستند.

از این جهت

ایشان هم

مرجع تقلید

فوق‌العاده

هستند و هم

مفسر قرآن و

هم‌فلسوفی

عالیقدر

زرمایش ذوالفقار ارتش برگزار شد

اعلام هشدار از آب‌های خلیج فارس

دفاعی

علی‌عوض خواه

خبرنگار گروه سیاسی

است. «
به نظر می‌رسد که اشاره امیر بسیاری به تهدیدهای اخیر آمریکا و رژیم صهیونیستی مبنی بر احتمال حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران است که در هفته‌های اخیر تکرار شده است. چند روز قبل نیز سرلشکر محمد باقری، رئیس ستادکل نیروهای مسلح در حاشیه زرمایش نیروهای اعظم (ص) ۱۹ نیروی زمینی سپاه پاسداران، با تأکید بر اینکه ایران خواهان هیچ‌گونه درگیری در منطقه نیست، هشدار داد که اگر اتفاقی رخ دهد و تجاوز علیه ایران انجام شود، قطعاً عملیات‌هایی بسیار بزرگ‌تر از موارد گذشته علیه دشمنان انجام می‌شود.

سرلشکر باقری در تصریح هشدار خود، به این نکته اشاره کرد که «پایسخت ایران به حمله احتمالی، نه‌تنها متوجه رژیم صهیونیستی خواهد بود، بلکه آرامش و امنیت کسانی که فضا و پایگاه در اختیار صهیونیست‌ها قرار می‌دهند هم به خطر می‌افتد.»

اولین‌های ذوالفقار ۱۴۰۳

اجرای عملیات تاخت آبی-خاکی هوا و بویچینگ، تمرین دفاع یگان‌های نیروی دریایی ارتش از سواحل و اجرای عملیات «پدافند تعجیلی» از سوی تیپ ۵۵ هوایی، از جمله تانک‌های ایران است که در روزهایی اخیر در قالب زرمایش «ذوالفقار ۱۴۰۳» با موفقیت اجرا شده است. اما این زرمایش اولین‌های معناداری هم داشت، به عنوان مثال امیر دریادر شهرام ایرانی فرمانده نیروی دریایی ارتش، از

زرمایش

زرمی ایران با قابلیت حمل سلاح است و همین ویژگی باعث شده تا در ترکیب با سامانه مجید، بدافند هواپایه ارتش جمهوری اسلامی ایران را تشکیل دهد. بالگرد، پهپادها، هواپیماها و البته جنگنده‌های اسریشین، جزو اهداف دریایی است که روی بالشتکی از هوای فشرده تکیه دارد و قادر است به راحتی از سطوح مختلفی مانند آب، ماسه، گل و برف عبور کند. این ویژگی به هواناو اجاره می‌دهد در محیط‌های چالش‌برانگیز و متنوع درگیر عملیات شود. حالا با حفظ این ویژگی‌ها، هواناوهای ارتش به موشک‌های برد بلند مجهز شده‌اند و همین موضوع توان عملیاتی این نوع از شناورها را تا حد قابل توجهی افزایش می‌دهد.

پدافند هواپایه، با کنار و مجید آذرمه‌ا ۱۴۰۲ بود که متخصصان صنایع دفاعی ایران در همکاری با پدافند هوایی ارتش، به قابلیت جدیدی در حوزه پدافندی دست پیدا کردند که حالا با عنوان پدافند هواپایه شناخته می‌شود. در این نوع پدافند، یک فروند پهپاد رهگیر از نوع کرار که به موشک پدافندی مجید مجهز شده، با شلیک در حالت اسکرامل به سوی هدف یا اهداف احتمالی به پرواز درآمده و پس از شناسایی اهداف به دو صورت حرارتی یا تصویری روی هدف قفل کرده و به سمت آن شلیک می‌کند.

کرار یک پهپاد چندمنظوره با موتور توربوجت است که در خدمت بسیاری از یگان‌ها و رده‌های نظامی نیروهای مسلح قرار دارد. همچنین اولین پهپاد